

I.

UVOD

Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj uređen je i provodi se kao obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti, te kao obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Predmet ovoga izvješća je obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti i rad Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod). Poslovi iz mjerodavnosti Zavoda obavljali su se u skladu s propisima i Financijskim planom Zavoda i prema Programu rada koje je donijelo Upravno vijeće Zavoda, ali je 2006. bila karakteristična po obavljanju značajnog broja izvanrednih poslova.

U 2006. broj korisnika mirovina porastao je na 1,1 milijun, ali je istovremeno nastavljen i trend porasta broja osiguranika, pa je u Zavodu u 2006. bilo evidentirano ukupno 1,54 milijuna osiguranika, tako da je i omjer između te dvije skupine korisnika usluga Zavoda nešto poboljšan u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 1 : 1,40 (u 2005. taj omjer je bio 1 : 1,39), što ukazuje, između ostalog, na stabilnost mirovinskog sustava međugeneracijske solidarnosti. Na mirovinski sustav utječu gospodarska i demografska kretanja te propisi koji uređuju taj sustav. Nastavak povećanja broja osiguranika ovisit će, ubuduće, prije svega o pozitivnim gospodarskim kretanjima koja će najviše utjecati na daljnje poboljšanje navedenog omjera. Sljedećih godina na mirovinski sustav sve će nepovoljnije utjecati demografska kretanja, odnosno starenje stanovništva, što će osobito doći do izražaja idućih nekoliko godina kada će mirovinu ostvariti posljednji brojniji naraštaji rođeni sredinom prošloga stoljeća.

Prosječna mirovina za prosinac 2006. iznosila je 1.903,99 kuna, što je za 3,02% više nego u prethodnoj godini, a udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći iznosio je 40,21%. Prosječna starosna mirovina iznosila je 2.095,86 kn, a udjel prosječne starosne mirovine u prosječnoj plaći u prosincu 2006. iznosio je 44,26%. Prosječna mirovina ostvarena za rad u punom radnom vijeku, koja se u Europskoj uniji smatra parametrom razine mirovina, u Republici Hrvatskoj iznosi 63% prosječne neto plaće, što je približno razini mirovina u nekim državama članicama Europske unije (primjerice: Belgija 67%, Finska 62%, Njemačka 63%, Slovačka 63%).

Udjel mirovinskih izdataka (s uključenim izdacima za mirovine hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata) u bruto domaćem proizvodu u 2006. iznosio je 11,54%, što je za 0,3 postotnih bodova manje nego u prethodnoj godini. Ukupni prihodi Zavoda iznosili su 25,57 milijardi kuna, a rashodi 25,52 milijardi kuna (u iskazanim svotama nisu uključeni prihodi i rashodi za mirovine i mirovinska primanja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata).

Osim mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti, Zavod provodi i postupke ostvarivanja prava na doplatak za djecu. U prosincu 2006. bilo je ukupno 221 288 obitelji korisnika doplatka za djecu, koji su primali doplatak za 416 177 djece, što je za 6,69% manje korisnika u odnosu na prosinac 2005. Doplatak za djecu iznosio je prosječno 275,45 kuna po djetetu, što je za 1,5% više nego u prethodnoj godini, a za njegovo financiranje u 2006. utrošeno je ukupno 1,35 milijardi kuna.

Tijekom 2006. Zavodu su podnesena ukupno 511 104 zahtjeva (što je 7 953 više nego u 2005.), od čega je 184 406 zahtjeva za mirovinu (83 516 tzv. "prvih" zahtjeva za priznanje prava na mirovinu u tuzemnom osiguranju i 39 090 zahtjeva za priznanje prava koji se rješavaju primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, te 61 800 tzv. "drugih" zahtjeva, tj. zahtjeva za ponovno određivanje priznatog prava), 6 170 zahtjeva za utvrđivanje mirovinskog staža, 275 965 zahtjeva za doplatku za djecu, 15 400 zahtjeva za utvrđivanje svojstva osiguranika te 29 163 zahtjeva koji se rješavaju u drugom stupnju. Osim toga, podneseno je i 107 785 zahtjeva za medicinsko vještačenje.

U 2006. u Zavodu je bio na rješavanju ukupno 591 421 zahtjev o pravima iz mirovinskog osiguranja i doplatka za djecu (uključujući i 80 317 neriješenih zahtjeva iz ranijih razdoblja), od kojih je riješeno 521 014 zahtjeva ili 88,1%, što je poboljšanje u odnosu na 2005. kada je od približno istog broja zahtjeva na rješavanju (591 789) bilo riješeno 86,4%. Treba istaknuti da je broj zahtjeva riješenih u roku do dva mjeseca (51,32%) također povećan u odnosu prema prethodnoj godini, što označava nastavak pozitivnog trenda u posljednjih nekoliko godina (npr. 2001. je u roku do dva mjeseca bilo riješeno 26,35%, u 2004. godini 44,05%, a u 2005. godini 48,31% zahtjeva). Osobit pozitivni pomak u rješavanju zahtjeva učinjen je u provedbi međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, te su u 2006. riješena 45 244 zahtjeva ili 67,05%, što je za 7,03% postotna boda više nego u 2005.

U protekloj godini u Zavodu je, osim redovitih poslova postupanja prema navedenim zahtjevima te isplate mirovina i doplatka za djecu, obavljen i niz izvanrednih poslova koji su Zavodu dani u mjerodavnost na temelju zakona Republike Hrvatske. Ovdje, prije svega, treba istaknuti provedbu Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji iz 2001.¹, Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji iz 2005.², Zakona o provođenju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998.³, Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području stradalnika rata u BiH i članova njihovih obitelji⁴, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu⁵, te obračun i isplatu božićnice umirovljenicima. Skraćivanje trajanja postupka ostvarivanja prava i ažurno obavljanje navedenih izvanrednih poslova rezultat su dodatno poduzetih mjera i aktivnosti u tom cilju.

Sve područne službe Zavoda, a od polovine 2006. i sve ispostave, informatizirane su i povezane u internu mrežu, što omogućuje brzu razmjenu podataka. Informatički su podržani postupci zaprimanja zahtjeva, kompletiranja spisa, izračuna mirovina, automatskog donošenja rješenja, automatskih redovitih i naknadnih doznaka preko pošta i banaka. Informatička projektna rješenja usklađivala su se s informacijskim sustavom Središnjeg registra osiguranika, Porezne uprave i drugih povezanih institucija. Početkom rada na projektu *e-Mirovinsko* započelo je razdoblje elektroničkog poslovanja Zavoda, čime je Zavod napravio velik korak prema otvaranju javnosti i uspostavi funkcije javnog servisa građana. Tijekom 2006. dovršen je projekt kojim je Zavod, preko svoje internetske stranice

¹ Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji iz 2001. – "Narodne novine", br. 94/01., 122/02., 17/04. i 48/04.

² Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji – "Narodne novine", br. 174/04. i 92/05.

³ Zakon o provođenju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998. – "Narodne novine", br. 105/04. i 19/07.

⁴ Ugovor između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji – «Narodne novine – međunarodni ugovori», br. 2/06 i 6/06.

⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu – "Narodne novine", broj 138/06.

www.mirovinsko.hr, kao prvu uslugu u sklopu *e-Mirovinsko* uveo *e-prijavu*, čime je dotadašnji način podnošenja prijave na mirovinsko osiguranje dopunio mogućnošću podnošenja prijave elektroničkim putem (popunjavanjem elektronički pribavljene tiskanice, ovjerom elektroničkim potpisom i slanjem elektroničkim putem).

Informatička podrška poslovnim procesima Zavoda provodi se preko aplikacijske i sistemske programske opreme, računalno-strojne opreme i komunikacijske mreže. U svakodnevnom radu, informatička i komunikacijska tehnologija Zavoda omogućila je radnicima Zavoda 620 priključaka na internet, više od 800 tipova transakcija u on-line radu, učinak od 70 milijuna terminalskih transakcija u informatičkoj mreži koja povezuje više od 100 lokacija i rad na više od 3 000 radnih stanica i pisača.

U protekloj godini u Zavodu se također intenzivno radilo na projektima vezanima uz njegov preustroj i modernizaciju i stvaranju osnove za prelazak na novu procesno orijentiranu organizaciju rada, s potpunom informatičkom podrškom, uz uvođenje digitalnih dokumenata u poslovne procese Zavoda. Krajnji je cilj transformiranje Zavoda u modernu javnu ustanovu za provedbu mirovinskog osiguranja, podizanje razine i kvalitete usluga koje Zavod pruža svojim korisnicima, skraćivanje trajanja postupka za ostvarivanje prava, te smanjenje troškova poslovanja. Navedeni ciljevi postići će se omogućavanjem rješavanja o pravu iz mirovinskog osiguranja u informatičkom sustavu Zavoda preko putanje digitalnog spisa, zaprimanja i razmjene podataka korištenjem internetskih aplikacija, stvaranjem digitalnog arhiva te postupnim smanjenjem poslova koji su, za sada, vezani uz papirni oblik dokumenata. Navedena informatička rješenja već su primijenjena u postupcima rješavanja o pravima na doplatak za djecu.

Na kraju, valja istaknuti da je Zavod sudjelovao i u djelatnostima državnih tijela, kao što je zakonodavna aktivnost i zaključivanje međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, te analizi i racionalizaciji hrvatskog zakonodavstva u sklopu akcije Vlade Republike Hrvatske pod nazivom "Hitrorez", pri čemu su analizirani svi zakonski i drugi propisi iz područja mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti i predloženo ukidanje propisa za čijim je postojanjem i primjenom prestala potreba.